

Den Haag, 15 maart 2020

Geachte leden van de Haagse Gemeenteraad,

De Corona-crisis heeft grote gevolgen: in de wereld, in Nederland en in Den Haag. De Corona-crisis betreft natuurlijk in de eerste plaats de gezondheid van mensen die door het virus getroffen worden. Daarom is het goed dat alles op alles wordt gezet om de uitbraak van het virus tot staan te brengen. We onderschrijven de woorden van locoburgemeester Revis dat we alleen samen de gevolgen van het virus kunnen beperken. De Partners In Toerisme (PIT) bieden de gemeente aan om daar waar mogelijk op alle manieren die in ons vermogen liggen (met onze expertise, menskracht en/of locaties) te helpen om de noden te ledigen en de Haagse samenleving bij de bestrijding van het Corona-virus te ondersteunen. Vanuit het motto: samen voor de stad.

De Corona-crisis heeft ook een grote impact op de toeristisch-recreatieve en zakelijk-toeristische sector in Den Haag. De leden van Partners In Toerisme (PIT) maken zich grote zorgen over de economische schade die de Corona-crisis veroorzaakt. Niet alleen voor hun eigen bedrijf, maar ook voor de economie van de stad Den Haag en de bijbehorende werkgelegenheid. Het zal de komende periode daarom ook zaak zijn om de noden van de bedrijven in onze sector te ledigen.

Terecht is de volksgezondheid nu prioriteit nummer 1. We hopen dat we op het moment dat de gezondheids crisis achter de rug is ook gezamenlijk de economische crisis het hoofd kunnen bieden. Dat zal hard nodig zijn, want de impact van de Corona-crisis op individuele bedrijven in onze sector is zo groot dat het zeer de vraag is of we zonder die hulp wel het hoofd boven water kunnen houden.

Momenteel zijn alle hotels, congreslocaties, attracties, musea, horeca en winkels druk in de weer om de directe gevolgen van de crisis voor hun eigen bedrijf zo goed en zo kwaad te managen. Na de Corona-crisis zullen extra inspanningen verricht moeten worden om versneld tot herstel te komen. In dit verband maken de leden van het PIT zich grote zorgen dat de gemeente Den Haag voornemens is om de komende jaren miljoenen te bezuinigen op het stimuleren van de economie.

Impact Corona-crisis

Op donderdag 12 maart jongstleden heeft de Rijksoverheid de richtlijn uitgevaardigd dat werknemers zo veel mogelijk thuis dienen te werken. Daarnaast mogen bijeenkomsten met meer dan 100 bezoekers geen doorgang meer vinden. Musea, attracties en concertzalen in onze stad hebben de deuren moeten sluiten. Vandaag, op zondag 15 maart, is daar nog bij gekomen dat niet alleen alle scholen, maar ook alle horeca, in ieder geval tot en met 6 april aanstaande, moet sluiten. Kortom: de plekken in onze stad waar mensen plezier en geluuksmomenten beleven, plekken waar mensen samenkomen en waar verbinding tot stand komt, plekken die de huiskamers zijn van onze samenleving; al die plekken zijn sinds vandaag gesloten.

In de Haagse hotels is de impact van annuleringen extreem hoog. De huidige bezetting in de markt voor de maand maart is met minimaal 35% gedaald ten opzichte van voorgaande jaren en nog dagelijks komen er extra annuleringen bij. Dit betekent dat er nu al voor de maand maart sprake is van **ruim EUR 3,5 miljoen verlies aan kameromzet**.

Nog dagelijks stromen de annuleringen binnen en op korte termijn (aankomende drie maanden) wordt geen verbetering verwacht. Grote internationale bedrijven en instanties leggen reisbeperkingen op en nieuwe zakelijke reserveringen blijven uit. Daarnaast hebben diverse internationale organisaties reeds aangekondigd dat ze dit jaar geen bijeenkomsten meer organiseren. Vergaderzalen in de hotels zijn leeg en grote congreslocaties annuleren de geboekte kamers in hotels. Dit in combinatie met de recente berichtgeving over de uitbreiding van het virus in Europa/Nederland en de sluiting van musea, attracties, horeca en podia zorgt ervoor dat ook de individuele toeristische reserveringen hard teruglopen. Doordat attracties, horeca en musea hun deuren hebben moeten sluiten dalen de inkomsten voor hen – juist op het moment dat het seizoen op het punt van beginnen staat – naar nul.

Door de enorme daling in bezoek en bezetting (en daarmee omzet) loopt de werkgelegenheid in de toeristische sector hard terug. De betrokken organisaties (werkgever van duizenden medewerkers) hebben Werktijdverkorting aangevraagd bij SZW, vacatures ingetrokken en het gebruik van uitzend- en oproepkrachten tot 0 teruggebracht. Met name de werkgelegenheid voor praktisch geschoolden wordt hard geraakt. Er zijn nu eenmaal minder tickets te scannen, kamers schoon te maken, souvenirs te verkopen en biertjes om te tappen. Niet alleen de directe werkgelegenheid in de sector komt onder druk te staan, maar ook de indirecte werkgelegenheid bij toeleveranciers (verhuurbedrijven, wasserijen, schoonmaak, taxibedrijven, entertainment, et cetera) valt weg.

The Hague Convention Bureau heeft bij haar partners een inventarisatie gemaakt van congressen die zijn geannuleerd. Nog los van de huidige situatie dat bijeenkomsten van meer dan 100 personen geen doorgang mogen vinden, blijkt dat congresorganisatoren massaal congressen, ook voor de komende maanden, afgelasten. De medewerkers van het The Hague Convention Bureau proberen hen te bewegen om deze congressen op een later datum alsnog doorgang te laten vinden om zo de business alsnog in Den Haag te houden.

Nu al kan worden gesteld dat **voor dit jaar 16 congressen met een economische waarde van 14 miljoen euro zijn afgezegd** (of verschoven naar volgend jaar). Dit betreft congressen waar The Hague Convention Bureau actief bij de werving betrokken is (geweest). Daarnaast zijn veel corporate evenementen (vaak al voor het hele jaar) afgezegd. Uiteraard hebben ook de vele afzeggingen en verschuivingen van internationale vakbeurzen ernstige gevolgen voor de algehele acquisitie en de bijbehorende targets voor de komende jaren.

Door de beperking van het (inter)nationale reisverkeer en de angst bij consumenten voor het Coronavirus was het de afgelopen weken al een stuk rustiger in de stad in restaurants en winkels. De reden hiervoor waren de afgelastingen van congressen en evenementen, het thuiswerken van de vele forensen en Hagenaars, en het stilvallen van het culturele leven. Sinds vandaag, 18.00 uur, zijn alle restaurants en cafés - in ieder geval tot en met 6 april – gesloten. Ook hier zijn het vooral de praktisch geschoolden die hun werk kwijtraken, eenvoudigweg omdat er geen werk meer is in de gesloten restaurants en cafés.

De minimale impact van de Corona-crisis wordt geraamd op minimaal drie maanden, maar dit kan makkelijk uitlopen naar zes tot negen maanden. Anders dan andere sectoren van de economie wordt de toeristische sector nog eens extra getroffen door het feit dat er geen inhaaleffect mogelijk is, omdat er geen voorraad kan worden gehouden. Een hotelkamer die vandaag niet gevuld wordt, kan niet over een paar maanden dubbel gevuld worden. Een kaartje voor een attractie of een voorstelling in het theater dat vandaag niet verkocht wordt, kan niet over een aantal maanden dubbel verkocht worden. Alle Haagse bedrijven die voor een gezonde bedrijfsvoering afhankelijk zijn van binnenkomende (internationale, nationale, regionale) gasten ondervinden door de Corona-crisis

direct gevolgen op de bedrijfsvoering. Juist nu, aan het einde van de winter waarin alle investeringen zijn gedaan en kosten zijn gemaakt voor het nieuwe seizoen, moeten de deuren worden gesloten. Het werkkapitaal van deze bedrijven komt onder druk te staan en dwingt tot verregaande maatregelen.

Kortom:

De Corona-crisis raakt onze stad hard. Vanaf het moment dat de eerste besmetting in Nederland werd geconstateerd is de bezettingsgraad van de hotels, de musea en de attracties in Den Haag gekelderde. Internationale conferenties en zakelijke evenementen van klein tot groot worden afgelast. En nu de Rijksoverheid de verregaande maatregelen heeft aangekondigd en Nederlanders adviseert om zoveel mogelijk thuis te blijven zal de sector nog hardere klappen krijgen. Musea, attracties, culturele instellingen, restaurants en cafés sluiten hun deuren. Dit zorgt voor een onevenredig grote klap voor onze sector die we, aan de start van het toeristisch seizoen, niet kunnen opvangen.

Gezamenlijke actie is nodig:

De toeristische sector is een belangrijke banenmotor in de stad. De vrijetijdsector is goed voor 2,2 miljard euro aan bestedingen in Den Haag en 1 op de 10 Hagenaars verdient zijn/haar brood dankzij het toerisme. De sector biedt vooral ook werk voor praktisch geschoolden. Daar hebben we in onze stad grote behoefte aan. De toeristisch-recreatieve sector draagt bij aan een aantrekkelijke stad en prettig leefklimaat voor bewoners, want zonder de inkomsten van bezoekers zouden veel musea, attracties, podia, restaurants en winkels niet levensvatbaar zijn. Juist het in standhouden van een hoog voorzieningenniveau staat nu op het spel. Daarom is het van belang dat we gezamenlijk onze schouders er onderzetten om sterker uit de crisis te komen. Het is van essentieel belang dat we gezamenlijk actie ondernemen om ervoor te zorgen dat de impact van de Corona-crisis waar mogelijk wordt beperkt.

We weten dat de Europese Unie en de Nederlandse regering hebben toegezegd om door de Corona-crisis getroffen bedrijfstakken te ondersteunen. Genoemd worden zaken als het aanvragen van werktijdvermindering en liquiditeitssteun. We weten echter ook dat honorering vaak onzeker is en op basis van de huidige regels ook lang niet altijd een oplossing voor kleine ondernemers en 24-uurs bedrijven.

We vragen daarom specifiek aan het Haagse college van B&W om zich met lokale maatregelen in te zetten om de Haagse bedrijven in onze sector een helpende hand te bieden. Hierbij kan gedacht worden aan:

- Vanuit de gemeente faciliteren dat Haagse bedrijven die in de problemen komen als gevolg van de Corona-crisis gebruik kunnen maken van de steunmaatregelen die de Rijksoverheid in het vooruitzicht heeft gesteld. Vanuit Gastvrij Nederland is aan de Rijksoverheid gevraagd om versnelling van bestaande, generieke maatregelen, aanvullende sectorspecifieke maatregelen en een steun- en herstellfonds. Dit naar analogie van steunmaatregelen in andere landen.
- De voorgenomen verhoging van de toeristenbelasting per 01/07/20, heeft direct negatieve gevolgen voor de cashflow positie van de hotels. De gemeente kan een actieve bijdrage leveren door de toeristenbelasting tijdelijk op te schorten en/of de verhoging per 01/07/20 uit te stellen.
- Het kwijtschelding van gemeentelijke belastingen, zoals de OZB (gebruikers) belasting.

- Het is van essentieel belang om na de Corona-crisis, namelijk op het moment dat de vraag in de markt weer aantrekt, als stad zichtbaar en relevant te zijn bij zowel de zakelijke als toeristische bezoeker. Op korte termijn is extra geld nodig om de vraag te stimuleren ten behoeve van een sneller herstel als de tijd daar rijp voor is.
- Kijken naar mogelijkheden om de gemiste inkomsten te compenseren voor congressen of evenementen die zijn geannuleerd. We pleiten voor extra inzet om andere congressen of evenementen aan ons te binden, of om deze congressen en evenementen zo snel mogelijk alsnog plaats te laten vinden.

En vooral moet er **juist nu niet bezuinigd worden** op het stimuleren van de Haagse economie.

Niet bezuinigen, maar investeren:

De leden van het PIT maken zich grote zorgen over de plannen van dit college om de komende jaren fors te bezuinigen op het stimuleren van de economie. De toeristische sector heeft bewezen een banenmotor voor de stad te zijn. Juist nu is het van belang dat we blijven investeren in een duurzame vraag naar hotelovernachtingen, door het acquireren en organiseren van evenementen en congressen, het creëren van een aantrekkelijk aanbod voor de bezoeker (musea, attracties, podiumkunsten, retail) en het acquireren van grote internationale bedrijven voor onze stad.

De leden van het PIT hebben bijgedragen aan de totstandkoming van de Strategie Toerisme. En ook in de Economische Visie van de gemeente wordt het toerisme aangewezen als een belangrijke economische pijler voor de stad Den Haag. Een visie op papier is mooi, maar als er onvoldoende middelen voor de uitvoering aan worden gekoppeld, verwordt die visie tot een dode letter.

De voorgenomen bezuiniging is fors. De cijfers uit de gemeentelijke meerjarenbegroting spreken boekdelen:

Programma Economie:

	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	43,3 mln	39,9 mln	34,4 mln	30,9 mln	28,3 mln

Promotie, toerisme en marketing:

	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	14,9 mln	13,2 mln	10,8 mln	8,9 mln	8 mln

Inkomsten toeristenbelasting:

2019	2020	2021	2022	2023
10,7 mln	12 mln	13,4 mln	14,1 mln	14,6 mln

Het budget voor het programma economie wordt stapsgewijs verlaagd van 43,4 miljoen (in 2019) naar 28,3 miljoen (in 2023). Het budget voor promotie, toerisme en marketing gaat van 14,9 miljoen in 2019 naar 8 miljoen in 2023. Tegelijkertijd verwacht de gemeente dat de inkomsten vanuit de toeristenbelasting blijven stijgen (van 10,7 miljoen in 2019 naar 14,6 miljoen in 2023). Daarmee zijn de inkomsten van de gemeente vanuit de toeristenbelasting in 2023 nagenoeg het dubbele van de lasten besteedt aan promotie, toerisme en marketing. We stellen daarom voor om de inkomsten uit de toeristenbelasting te oormerken voor het versterken van de promotie en het toeristisch aanbod in de stad, zoals dat ook in vele andere steden gebeurt.

De economische impact van het toerisme (verblijfsgasten en Nederlands dagbezoek) in Den Haag is 843 miljoen euro (2018; recentste cijfer). De lasten van de gemeente voor promotie, toerisme en marketing waren in 2018 22,2 miljoen euro. We hebben het dus over een Return on Investment (ROI) van 1 euro investeren die 38 euro oplevert. Investeren in toerisme loont dus. Maar de economische impact staat nu ernstig onder druk. De externe factor van de Corona-crisis heeft al grote gevolgen voor de economische impact, laat staan de interne factor van de voorgenomen bezuinigingen.

De leden van het PIT roepen het college van B&W en de gemeenteraad op om te investeren in plaats van te bezuinigen op de economie. Als gevolg van de Corona-crisis krijgt de Haagse economie al grote klappen. Het is daarom noodzakelijk dat we investeren in plaats van bezuinigen en dat de gemeente zich sterk maakt voor maatregelen en herstelacties voor later dit jaar. De komende jaren moeten we gezamenlijk blijven bouwen aan de toeristische sector om zo economische bestedingen en de bijbehorende werkgelegenheid voor Den Haag te kunnen blijven garanderen.

De leden van het PIT begrijpen dat de huidige uitdaging van COVID-19 niet alleen onze sector raakt, maar de hele stad en de hele samenleving. Graag gaan we met u in overleg om in gezamenlijkheid een actieplan op te stellen, waarbij we er met vereende krachten voor zorgen dat de stad zo snel mogelijk weer in alle opzichten gezond wordt en blijft. In de woorden van locoburgemeester Revis: "Samen kunnen we dit aan."

Met vriendelijke groet,

Partners In Toerisme (PIT)

Joris van Dijk (Madurodam), voorzitter

Vincent Pahlplatz (The Hague Marriott/voorzitter 3/4/5 sterren hotels)

Michiel Middendorf (World Forum)

Minke Schat (Panorama Mesdag)

Ronald Kooyman (Louwman Museum)

Boet Hensen (SeaLife/Legoland)

Hans Buurman (Kunstmuseum Den Haag)

Renée Jongejan (Mauritshuis)

Berend Reijnhoudt (Omniversum)

Herman Smit (de Pier)

Jan Zoet (Zuiderstrandtheater/Amare)

Rem Bastiaens (AFAS Circustheater)

Marcel Westendiep (Escher in het Paleis)

Marco Esser (The Hague & Partners)